

Slovo k povzbuzení na pátek 19. února 2021, na pátek po Popeleční středě
Biblická čtení: Iz 58,1-9a; Ž 51; Mt 9,14-15

Milé sestry, milí bratři,

jak bylo již připomenuto včera, mešní biblická čtení všedních postních dnů nejsou čtena na pokračování z jednotlivých biblických knih (jak tomu je v liturgickém mezidobí), ale jsou vybrána tematicky (podobně jako například v adventních všedních dnech), aby nám byla společně Božím slovem, které nás má provázet a inspirovat (doslova!) po celých čtyřicet dnů postní cesty. Zvláště na samém začátku postní doby jsou tyto biblické úryvky důležité, neboť v těchto dnech je zpravidla větší naděje, že nás zasáhnou, jelikož naše srdce je možná otevřenější a snad i připravenější je zaslechnout. Vždyť povětšinou opravdu vstupujeme do postní doby aspoň s nějakým předsevzetím, aspoň s nějakou touhou, aby se s námi něco dobrého stalo, s touhou, aby všechna ta slova postních modliteb a (Božích) apelu se aspoň trochu stala skutečností našeho života. Na začátku nejsme ještě tak rezignovaní, jak někteří možná býváme na konci postní doby...

V prvním čtení z proroka Izaiáše proto slyšíme překrásný text, zpravidla redakčně nazývaný „Pravý půst“, což vůbec není špatný nadpis. Izaiášova prorocká slova skutečně chtějí vystihnout a pojmenovat, v čem pravý půst spočívá, jaký půst je dle Hospodinova přání, jaký by měl být cíl veškerého postního snažení: «Či není půst, jaký si přeji, toto: rozvázat nespravedlivá pouta, uvolnit uzly jha, utiskované propustit na svobodu, zlomit každé járho? Lámat svůj chléb hladovému, popřát pohostinství bloudícím ubožákům; když vidíš nahého, obléci ho, neodmítat pomoc svému bližnímu?».

To jsou projevy skutečného obrácení, odvrácení se od zla, hříchu, sebe samého, od vlastní sebestřednosti a přivracení se k Bohu, pravému dobru a také k druhým lidem a jejich potřebám. Boží slovo nám takto připomíná smysl a obsah jakéhokoli postního snažení vyjmenovávajíc nám jeho konkrétní ovoce. Aby se nám tento „seznam“ stal jakýmsi zrcadlem, jak to vlastně s námi je, zda se opravdu postíme anebo ne. Stojí za to se do tohoto zrcadla pravdivě zadívat, a to jak doslovně, tak i ve všech rovinách alegorie...

Druhým důležitým momentem, který nám dnešní první čtení bezpochyby připomíná, je souvislost vnímání Boží blízkosti a „pravého postu“: «Tehdy vyrazí tvé světlo jak zora, tvá jizva se brzy zacelí. Před tebou půjde tvá spravedlnost a za tebou Boží sláva. Tehdy budeš volat, a Hospodin odpoví, křičet o pomoc a on řekne: Zde jsem!».

Jestliže člověk neprožívá Boží blízkost, ač po ní touží, může to mít pochopitelně mnoho důvodů. Ať už jsou to ty, které se zdají být spíše „na straně Boží“, například že Bůh se člověku mysticky skryje, aby jej třibil, anebo ty, které jsou vinou člověka, například že své nitro nechá zahltnout vším možným zbytečným a třeba i zlým a hříšným, anebo že nevěnuje duchovnímu životu dostatek prostoru, že není upřímný, anebo že zneschopní svou duši vnímat Boha množstvím svých hříchů.

Zdá se, že prorok Izaiáš hovoří především o důvodech na straně člověka, o jeho hříchu, o tvrdosti srdce, neupřímnosti. To je určitě pravda, ale možná je dobré číst dnešní biblický text ještě trochu pozorněji a jemněji, všimnout si ještě jednoho jeho rozměru. Prorok se obrací na Izraelity, kteří skutečně zažívají, že jejich modlitby nejsou vyslyšeny, že se jim Bůh vzdálil, protože jsou ve vyhnanství, daleko od chrámu (dnešní text je z takzvaného Tritoizaiáše, tedy z té části prorocké knihy, která vzniká v době babylónského vyhnanství v první polovině 6. stol. př. Kr.). Přitom nadále konají své postní a určitě i jiné praktiky zbožnosti a možná i leccos z Božího zákona dodržují. Jenže mnohé konají stále jen na oko, mnohé jen kvůli sobě samým, bohoslužbou se možná navíc často jen utvrzují ve své „správnosti“. A přitom v jiných a také podstatných věcech jsou zlí, nechtějí vlastně nic podstatného změnit ve svém životě k lepšímu, nechtějí si to možná ani přiznat: «Hle, v postní dny vyřizujete své záležitosti a trýzníte všechny své dělníky! Hle, k sváru a hádce se postíte, a bijete zločinnou pěstí».

Izaiášovo proroctví tak zjevuje, že ani tragédie vyhnanství, která Židy postihla, je zatím ke skutečnému obrácení srdce nepřivedla. Že možná stále jen vzpomínají na Sión, touží po návratu, s touhou ho vyhlížejí, ale na svém hříšném jednání stále ještě nechtějí nic podstatného změnit. Přitom Hospodin s nimi v Babylónii je, neopustil svůj lid, chce se vyhnancům ukázat v mnohem větší jasnosti. Proto o to intenzivněji je volá ke skutečnému obrácení, k postu, jaký si přeje...

Paralela s naší současnou situací se zdá být celkem zřejmá a asi není třeba ji více rozvádět. To necht' učiní každý z nás sám, s vědomím, že mnozí Izraelité se nakonec prorockým slovem asi nechali přesvědčit, když právě v Babylónii historicky poznali, že není jiného Boha než Hospodina, protože on je ani v zemi cizozemců, kde čekali jiná cizí božstva, neopustil. Doba babylónského vyhnanství, jak víme, byla totiž dobou, kdy původní starozákonní henoteismus (víra v jednoho Boha, nevylučující existenci jiných bohů jiných národů) dozrál k jasnému monoteismu (k víře v jediného Boha všech). I proto Izrael nakonec na tuto dobu vzpomíná jako na bolestivou dobu, která ale přinesla požehnání...

V izaiášovském duchu výzvy k „pravému postu“ pak můžeme číst i dnešní slova Pána Ježíše v evangeliu: «Přijdou však dny, kdy jim ženicha (Krista) vezmou, a potom se budou postit». Máme-li pocit, že naší duši byl Ženich nějak «vzat», zkusme s jeho pomocí začít „pravý půst“, jaký by si Hospodin přál a jaký by se nejen nám, ale i celému svět kolem nás stal užitečným...